

УДК 37.02

В.М. Петров, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

Я.Ф. Навроцький, канд. екон. наук, ст. наук. спів. (ННЦ «ІАЕ», Київ)

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ» ЗДОБУВАЧАМИ ЗВО СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 073 МЕНЕДЖМЕНТ ТА 051 ЕКОНОМІКА

Підготовка сучасного фахівця у сферах менеджменту та економіки має здійснюватися відповідно до вимог ринку праці, які постійно змінюються залежно від стану економіки країни. Економічна ситуація, обумовлена розбудовою ринкового механізму господарювання, змушує суб'єктів виробничої та комерційної діяльності по-новому підходити до планування своєї роботи. Сьогодні вже недостатньо підготувати план виробничо-фінансової діяльності або техніко-економічне обґрунтування. Як правило, ці варіанти планової роботи не можуть дати вірогідну оцінку бізнесу або відповісти на всі питання, що постають перед суб'єктом господарювання. Засновники (власники) і менеджери підприємств (фірм) змушені вишукувати нові, іноді нестандартні методи і моделі планування, які б забезпечували максимальну ефективність прийнятих управлінських рішень.

Оптимальним варіантом опрацювання таких рішень є відносно нова для української управлінської практики прогресивна форма плану – бізнес-план. Проте складність переходу України до цивілізованих ринкових відносин спричинена не тільки недосконалістю нормативно-правової бази та повільними темпами реформування національної економіки, але й недостатнім рівнем професійної підготовки керівників і менеджерів різних рівнів управління. Такий стан багато в чому також пояснюється психологією керівництва, перш за все, середніх і великих підприємств, які надають перевагу власне виробництву, а не споживачу. Ринкова свідомість обумовлюється іншим баченням взаємозв'язку сфери виробництва і споживання. Ринкова економіка ґрунтується на виробництві продукції та послуг, які будуть обов'язково спжиті.

Успіх будь-якої виробничої та комерційної діяльності у великій мірі залежить від уміння досягати поставлених цілей. Цілі бізнесу є такими ж різноманітними, як і види бізнесу. Вони залежать від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів. Зовнішні фактори формуються під впливом зовнішнього середовища, в якому функціонує підприємство (фірма). Це, наприклад, економічний стан країни (зростання/спад), розвиненість і досконалість нормативно-правової бази, економічна

політика держави, податковий режим, митне регулювання, структура ринків тощо. Внутрішні фактори визначаються діяльністю самого підприємства. До них відносять якість менеджменту, рівень трудової і технологічної дисципліни, кваліфікацію та можливості персоналу, результативність маркетингу тощо. Правильно сформульовані цілі виробничої та комерційної діяльності великою мірою визначають загальні результати ефективності роботи підприємства.

Бізнес-план дозволяє вирішити багато проблем бізнесу. Він включає розробку цілей і завдань, які ставлять перед підприємством на перспективу; оцінку поточного стану і тенденції розвитку галузі; опрацювання сильних і слабких аспектів розвитку; системний аналіз ринків та інформацію щодо потенційних клієнтів і партнерів тощо. У ньому подають оцінку ресурсів, необхідних для досягнення поставлених цілей в умовах постійного загострення конкуренції [1].

Проблеми становлення і розвитку практики бізнес-планування охоплюють комплекс питань теоретичного і практичного характеру. Вони включають управлінські, правові, організаційні, економічні та інші складові, спрямовані на підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарської діяльності, розв'язання соціальних проблем та забезпечення комплексного і сталого розвитку територій. Але виконання поставлених завдань ускладнюється відсутністю практики проходження шляху від командно-адміністративної системи господарювання до системи, що функціонує на основі ринкових законів, приватної власності, змішаного типу економіки в умовах кризи виробництва [2, 3].

Сучасні складні умови господарювання вимагають від менеджерів усіх рівнів управління підприємствами принципово інших підходів до забезпечення ефективного планування виробничої та комерційної діяльності. Виникає нагальна потреба у постійному пошуку нових, іноді нестандартних, управлінських, організаційно-економічних і техніко-технологічних рішень для забезпечення прибуткового господарювання і створення умов для розширеного відтворення.

Опанування методології бізнес-планування ґрунтується на глибокому розумінні фундаментальних і прикладних основ технологічних, управлінських, економічних, маркетингових, фінансових, комерційних, юридичних та інших навчальних дисциплін. Головна ознака змісту навчальної дисципліни полягає у розробці комплексного плану дій, що дозволяє на основі проведених досліджень і стратегічного аналізу забезпечувати досягнення поставлених цілей. При цьому всі заплановані заходи слід збалансовувати з часовими, технічними, фінансовими і кадровими ресурсами підприємства. Бізнес-

план являє собою дороговказ діяльності у майбутньому, тому керівники і менеджери повинні всебічно аналізувати проблеми та ризики, з якими доведеться стикнутися під час його реалізації. Визначення способів і методів управління ризиками дозволяє збільшити ймовірність реалізації бізнес-плану в заплановані терміни та з найменшими витратами усіх видів ресурсів.

Сьогодні українській бізнес невідворотно входить у нову стадію свого розвитку, коли без чіткого бачення майбутнього, без визначення стратегічних цілей і завдань на декілька років наперед, розуміння того, куди й як необхідно рухатися, що слід робити вже сьогодні для досягнення запланованого, неможливо сподіватися на подальший прогресивний розвиток. Відбувається поступовий повільний, але впевнений перехід від нецивілізованих форм ведення бізнесу (високі ставки реінвестування, затримки платежів, правовий нігілізм тощо) до сучасних міжнародних стандартів з використанням прогресивних методів бізнес-планування.

Інформаційні джерела

1. Петров В. Види бізнес-планів та цілі їх розробки. *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах цифрової економіки*: зб. наук. праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кам'янець-Подільський, 26 квітня 2024 р.). Кам'янець-Подільський : ЗВО «ПДУ», 2024. С. 90-94.
2. Петров В.М. Бізнес-планування в системі управління підприємством. *Теоретичні та практичні засади забезпечення сталого агровиробництва та соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах інноваційної економіки*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 20 травня 2021 р.). Харків : ХНАУ, 2021. С. 150-153.
3. Петров В.М. Організаційні і методологічні проблеми бізнес-планування в Україні. *Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності*: зб. наук. праць II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Кам'янець-Подільський, 17 квітня 2024 р.). Кам'янець-Подільський : ЗВО «ПДУ», 2024. С. 293-297.